

3/VIII/1977

La fressa i la fresa

Cal no confondre la fressa amb la fresa. Fabra defineix la fressa dient: «Soroll, brogit, continuat». En algunes comarques la paraula fressa coneix un ús molt viu i molt extens, i es pot dir que apliquen el terme a tota mena de sorolls, fins i tot als més poc plaents. En canvi, aquells per als quals aquest mot forma part del seu llenguatge adquirit, més aviat solen considerar-lo com un terme poètic, especialment apte per a l'expressió lírica i la prosa descriptiva. No hi ha pas res a objectar: tenim tota una tradició literària que ho abona i, a més, els dos primers exemples del Fabra són, justament, d'aquest caire: la fressa de les fulles agitades pel vent i la fressa de l'aigua del torrent. (Actualment n'hi ha molts que també diuen un «gelat de fressa», però no volen pas dir un «gelat de soroll» sinó un gelat de maduixa.)

Pel que fa a la fresa en primer lloc, designa diverses eines utilitzades per a fer forats i, com a significat no tan conegut —però que és el que ara ens interessa— té el d'«acció de fressar els peixos». I fressar vol dir «pondre els peixos». Notem, encara l'existència del substantiu fres: «Indret d'un riu on les truites, salmons, etc., van a pondre».

Com que el riu Fresser —que recull les aigües meridionals del massís de Núria i afegeix el seu cabal al del Ter a Ripoll—, com tots els rius que baixen de la muntanya, és un riu realment fresser —que fa fressa— no és gens estrany que hagi vist el seu nom sovint escrit —i pronunciat— «Fresser», grafia incorrecta però propícia a ésser defensada amb arguments basats en el que acabem d'exposar. Avui, però, a tots els nomencladors, mapes i obres solvents, veiem la grafia correcta Fresser la qual, si calia justificar amb un significat amb un valor descriptiu, caldria més aviat recórrer a la seva relació amb fres i fressa ja que justament les truites del Fresser són timoses. El Fresser dona el nom a una vila, Ribes de Fresser, afectat, encara més, per la incorrecció que hem assenyalat, ja que hi juga el seu paper la netesa paperassa oficial. Però qui sap quina influència té en la persistència de l'error l'esperança «més catalana» de la forma «Fresser». Per això convé recordar que el Fresser no deu pas el seu nom a la fressa que fa.

ALBERT JANS